

Goriško.

Učiteljsko zborovanje v Tolminu. Pravočasno bi bil lahko poročal o zborovanju Tolminskega učiteljskega društva, ako bi ne bil čakal na — zapisnik, ki ga gg. zapisnikarja še do danes nista poslala; pretekel pa je že cel mesec.*) Toda k stvari!

Lepo število se nas je zbralo k zadnjemu občenemu zboru; posebno častno so bile zastopane gospice kolegije. — Predsednik M. Kenda je pozdravil v navdušenem govoru navzoče. Spominjal se je umrlih in v pokoj stopivših članov s toplimi besedami. — Tajnikovo in blagajnikovo poročilo je bilo soglasno odobreno. Daljšo debato je povzročil predlog tovariša Kašca, po katerem naj bi društvo plačalo troške za razna odprta pisma in poslana v znani aferi Lasič-Vrtovec. V debato so posegli tovariši Rakovšček, Kutin in dr., ki so predlog odločno pobijali, nakar je bil soglasno odklonjen. Ker bi pa bilo krivično, naprtiti vse tiste nepotrebne troške g. Kašci, je predlagal tovariš Kutin, naj prispevajo k pokritju vsi oni, ki so podpisali; ta predlog je obveljal.

Tovarišica gospica Pavšičeva je čitala svoje poročilo o delovanju učiteljice izven šole. Splošno odobravanje je pričalo, da je govorila vsem iz srca. — Da, tako naj bi delovale učiteljice med narodom, in lep uspeh ne bi izostal! Na predlog g. Kutina je izrekel občni zbor vrli poročevalki zahvalo ter jo naprosil, naj priobči sestavek v „Učit. Tovaršu“.***) Izvolil se je tudi poseben odsek učiteljic, ki naj proučuje, kako bi se dalo pridobiti vse kolegije za podrobno delo med narodom in za večjo stanovsko zavednost.

Tovariš Rakovšček je stavil več umestnih predlogov, tičečih se odnošajev učiteljstva med seboj in do drugih stanov, oziroma korporacij. Zavzelo se je stališče v zadevi člankov v „Slov. Narodu“, kakor tudi glede napadov na učiteljstvo od nekkih oseb v Gorici. Sklenilo se je naprositi društvo slovenskih profesorjev, oziroma odbor Slovenske Šolske Matice, da bi se nam preskrbela slična predavanja v Tolminu, kakor jih nameravajo prirediti češki profesorji v Ljubljani. Na e. kr. deželni šolski svet se odpošlje prošnja, naj se ne postopa z dijaki v Kopru tako strogo pri pouku v glashi, ker naše ljudstvo ne potrebuje muzikantov, marveč dobrih učiteljev. Po triurnem zborovanju se preide k volitvi odbora. Izvoljeni so bili soglasno: M. Kenda, Fr. Kašca, Ant. Kutin, Dragica Pavšičeva in Ant. Stres.

*) O nekaterih zborovanjih ne dobimo sploh nobenega poročila, kar prav obžalujemo. Lahko bi imenovali tiste brezbriznike, pa že sami vedo, kje in kdo so.

**) Prosimo!

Uredništvo.

bojih so posedli slednjič Turki Belgrad, in sicer 29. avgusta 1521. pod sultanom Solimanom II. Dne 6. septembra 1688 so ga Avstrijci in Nemci pod poveljstvom Maksimilijana Bavarskega podjarmili, a prepodil jih je po preteku nekaj tednov veliki vezir Mastafa Köprülü. Znano je obleganje Belgrada pod poveljstvom princa Evgena, kjer se je izkazal tudi naš Vega. Padel je v roke Avstrijcem 22. avgusta 1717, ter je ostal v avstrijski oblasti do znanega belgrajskega miru z dne 18. septembra 1739. In 7. oktobra 1789. je zopet prišel v avstrijsko oblast, toda izročiti so ga morali že l. 1791. Turkom. Dne 13. decembra 1806. so si ga osvojili Srbi, Turčin je kapituliral 30. decembra in meseca januarja je dal mestu slovo. Belgrad je sedaj postal stolno mesto Srbije, a na podlagi buhareškega miru ga je zopet zasedel Turek. Čeravno je bilo mesto sedaj v turških rokah, je bil tu sedež srbskega kneza in srbske vlade.

Prišlo je usodno leto 1862., ko je dal turški poveljnik povodom nekega krvavega pretepa med Turki in Srbi mesto bombardovati. Velemoči so sklenile, da ima sedaj Turčin ostaviti za vedno Belgrad. Toda po dolgem obotavljanju in pogajanju je moral vendar slednjič pobrati šila in kopita ter iti tja, kjer vzhaja solnce.

In Belgradu je zasijalo zlato solnce zlate svobode (Dalje.)

— V odboru je bil potem prvi izvoljen predsednikom, drugi blagajnikom, tretji tajnikom, gosp. Pavšičeva pa predsednika namestnici. — Slednjič se je še sklenilo, da naj se ustauove v okraju štiri podružnice, nakar smo se razšli z nado, da se kmalu spet snidemo.

Književnost in umetnost.

Prošnja. P. n. tovariše, ki so prejeli poslani izvod „Nagrobnic“, pa ga ne nameravajo obdržati, prav uljudno prosim, naj mi ga blagovolijo kmalu vrniti, ker mi je zaloga pošla, naročila pa se množe.

Franc Marolt, učitelj, Ljubljana.

Koncertni mojster g. Leon Funtek, sin učiteljskega profesorja Funtke, je z velikim uspehom nastopil 9. t. m. v filharmoničnem društvu v Helsingforsu na Finskem.

Učitelj, pedagoško-književni list in glasilo srbskega učiteljskega združenja, ki ga vrlo spretno ureja belgrajski učitelj Mih. Stanojević, prijavlja v posebni slavnostni številki natančno poročilo o letošnjih slavnostnih dnevih v Belgradu.

Junaki. Epske pesnitve. Napisal A. Aškerc. Založil L. Schwentner. Cena broš. 3 K, eleg. vez 4 K 50 h. Obseg: Knez Volkun, knez Ljudevit, Rópoša in Kruci, kralj Matjaž. — O tej najnovejši Aškercovi knjigi izpregovorimo pozneje.

Domovinska dežela Štajerska. Učencem spodnještajerskih ljudskih šol v ponavljanje učne snovi iz domoznanstva sestavi Josip Mešiček, nadučitelj v Sevnici. (Z zemljevidnim obriskom.) 1906. Založil izdajatelj Tiskala „Učiteljska tiskarna“, Ljubljana. Cena trdo vezanemu izvodu 40 h, str. 44. — Tovariš Josip Mešiček je napisal delce, ki mu gre vse priznanje. Še malo smo imeli v roki tako jasno, poljudno in stvarno pisanih knjižic kakor je ta Mešičkova. Snov je razdeljena v tri dele: I. Zemljepisni del, II. Statistični podatki, III. Zgodovinski del (pravljice in pripovedke iz zgodovine). Pogrešamo še en del: Naši slavni možje. Tu bi moral g. pisatelj objaviti prav kratke obrise življenja in delovanja odličnih sinov lepe slovenske Štajerske: Slomška, Miklošiča, Raiča, Trstenjaka, Vošnjaka, Aškercia itd. Potem bi bila knjižica popolna. Pa tudi sedaj zasluži, da jo ima vsak slovenski učenec in vsaka slovenska učenka, toda ne samo v svoji knjižnici, ampak tudi v — glavi. Učiteljstvo pa naj Mešičkovo delo širi tudi med odraslim svetom, da spozna v lepo začrtanem okviru svojo lepo ožjo domovino. Tudi glede jezika se moramo pohvalno izraziti; pisali bi pa namesto Donava Dunav. „Učiteljska tiskarna“ je knjižico lepo opremila, da dela tudi nazunaj najpovoljnejši vtisk. Štajerski slovenski denarni zavodi naj pokupijo vso zalogo in jo brezplačno razdele med mladino in narod. Tako doseže delo najprej svoj namen. Enakih knjig si želimo tudi o ostalih slovenskih kronovinah: o Kranjski, o Koroški, o Primorskem in o Istri. Apelujemo na slovensko učiteljstvo, da se poprime tega koristnega dela!

Politiški pregled.

*** Večerne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu.** V zadnji seji mestnega sveta tižškega je utemeljeval dr. Rybač svoj predlog o ustanovi večernih šol v slovenskem jeziku v predmestjih in v zgornji okolici, rekoč, da je na vseh večernih šolah učni jezik le italijanski. Prebivalstvo pa je italijansko in slovensko, zato bi morala občinska uprava skrbeti za obe narodnosti. Če pozna občina slovenske prebivalce, kadar morajo plačevati doklade, jih mora poznati, kadar zahtevajo, naj se skrbijo za njihove kulturne in gnotne potrebe. V okolici je še večji potreba večernih šol nego v mestu, ker zunaj je še več analfabetov, kakor nam kaže zadnja statistika: v mestu jih je 21 %, v spodnji okolici 36. v zgornji 35. Na podlagi teh izvajanj je stavil govornik predlog, da se tudi v predmestjih in v zgornji okolici ustanove večerne šole s slovenskim učnim jezikom. V formalnem pogledu je predlagal, naj se ta predlog izroči odseku. Predlog dr. Rybača je bil sprejet enoglasno in brez vsakega prigovora.

* **Boj za slovenske šole v Trstu.** V nedeljo, dne 14. t. m., se je vršil pri Sv. Ivanu v Trstu dobro obiskan shod političnega društva „Edinosti“, na katerem so sprejeli to-le resolucijo: „Javni ljudski shod, zbran pri Sv. Ivanu dne 14. oktobra 1906., protestira odločno proti nameravani ustanovitvi samostojne italijanske šole pri Sv. Ivanu ter pozivlja vlado, da sistira dotični sklep mestnega sveta tržaškega, ker nameravana italijanska šola pri Sv. Ivanu ima političen raznarodovalen namen, ker ni potrebna za skoro izključno slovenski svetoivanski okraj, ker ustvarja za tržaške Slovence krivico v političnem in ekonomičnem obziru in ker ustvarja očito kršenje narodne ravnopravnosti z ozirom na postopanje nasproti tržaškim mestnim Slovencem, katerim se za več nego 2000 šolskih otrok odreka že 22 let zahtevano ljudsko šolo“.

* **Grof Agenor Goluchowsky**, avstro-ogrski minister zunanjih zadev, je podal cesarju svojo demisijo. Zunanjo politiko je vodil 12 let (po odstopu grofa Kalnokyja). Goluchowsky je bil slab diplomat in neroden politik. Dasi rodod Poljak, je vedno protežiral samo Nemce. Posebno resolutno je nastopal proti balkanskim Slovanom. Posegal je tudi rad v ogrsko politiko in si je s tem nakopal sovraštvo Madjarov, ki so ga sedaj podrli. Danes je grof Goluchowsky politični mrtvič.

* **Ogrsko-hrvaški državni zbor.** Ministrski predsednik dr. Wekerle, ki je obenem tudi finančni minister, je predložil zbornici proračun za l. 1907. Proračun izkazuje 1.262.015.219 kron izdatkov in 1.269.035.561 kron dohodkov, potemtakem prebitka 20.322 kron. Nova postavka je 40.000 kron za časni-karski penzijski fond. Pokritje za avtonomne izdatke Hrvaške in Slavonije se je povišalo za 400.000 kron. Skupne potrebščine za Hrvaško znašajo 21.850.000 kron.

* **Kardinal Skrbensky** je izdal na duhovništvo praške naddijeceze list, v katerem pravi, da so v zadnjem času nekateri duhovniki postali nezvesti svojemu poklicu, ker pravijo, da so s katoliško cerkvijo v njenem sedanjem stanju ter pri sedanjih njenih napravah nezadovoljni; zahtevajo, da se morajo izvesti reforme ter upoštevati se mora tudi duha časa. Ali ravno ti možje, ki hočejo reformacije, smatrajo večkratno sveto izpoved duhovnika za nekaj nepotrebnega, ponižujejo Marijino čiščenje, podkopujejo ugled škofov. Skrbensky kaže zlasti na celibat, ki služi tolikokrat v izpodtiko, rekoč, da cerkev opominja, naj se živi pravo cerkveno življenje. Pravi tudi, da je duh sedanjega časa tak, da se rado vse obsoja in vse bolje ve; temu duhu časa pa služabniki cerkve ne smejo verovati.

* **Nadškof Stablewski za poljski jezik.** Dne 14. t. m. je bila po vseh cerkvah nadškofije gneznske prečitana okrožnica nadškofa Stablewskega, v kateri nadškof energično naglašja, da je le oni verski pouk uspešen in primeren, ki ga otroci uživajo v maternem jeziku.

* **Srbija.** Pri čitanju kraljevega ukaza ob otvoritvi skupščine niso vstali s svojih sedežev nacionalci, socialisti in velik del mladih radikalcev. S tem so hoteli protestirati proti nepravilnemu sklicanju. Nacionalci so interpelirali glede spora z Avstrijo. Vlada je predložila trgovinsko pogodbo s Turčijo in potem zasedanje za nedoločen čas odgodila. — Avstrijska carinska in trgovinska konferenca, ki se v kratkem snide, bo najbrž sklenila, pretrgati s Srbijo vse trgovinske zveze.

* **Kongres italijanskih anarhistov** se je vršil 15. t. m. v Ferrari. Oblasti so ga pričakovale šele 16. t. m. Anarhist Feretti je slavil v svojem govoru rusko revolucijo. Razpravljali so o propagandi za protimilitarizem in pa o izdaji anarhističnega dnevnika.

* **Italija.** Vojni minister zahteva 250 milijonov lir za prenovljenje topništva in za druge take „potrebe“. Za šolstvo se v Italiji nič ne menijo. Zadovoljni so, da imajo — topove.

* **Španija.** Vlada pripravlja zakonski načrt za uvedbo civilnega zakona. Ministrski svet je sprejel zakonski načrt o redovnih pravicah. Načrt določa: 1. da morajo vsi redovi in samostani imeti državno privoljenje, 2. da imajo sodišča pravico, preiskovati v vsakem samostanu, 3. da nimajo redovi pravice do javnega pouka, 4. da morajo vsi redovi, ki se bavijo z industrijskimi podjetji, plačevati davke. Inozemski in taki redovi, katerih vodstvo ima sedež v inozemstvu, se razpuste.

* **Za ustavo v Turčiji.** Iz Carigrada javljajo, da tamkaj razširjajo proglas mladoturške stranke, ki so ga tiskali v Parizu.

Članek obsoja tridesetletno sultanovo vladno in zahteva, naj sultan, ki v prihodnje zasede prestol, priseže, da uvede ustavo. V mladoturški stranki se zlasti poudarja važnost in potreba šolstva.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ so darovali: sl. mestno županstvo v Rudolfovem 100 K; sl. županstvo občine Sodražica 10 K; Pevsko društvo „Javornik“ v Matenji vasi 5 K, kot del veselničnega dohodka; udeležniki „učiteljskega krožka“ šentvidskega, ko so si dne 18. t. m. ogledovali uzorno gospodarstvo in mlekarno g. M. Juvančiča v Medvodah 23 K; tov. Fran Štefančič, nadučitelj v Vel. Laščah 10 K kot dobljeno stavo s tov. M. Koscem v kmet tečajju na Grmu; učiteljstvo radovljiškega okraja zložilo ob priliki okr. učit. konference 23 K 80 h; tov. Fr. Drnovšek, učitelj v Sevnici, je nabral med prijatelji učiteljstva v Starkinovi gostilni 2 K 30 h; g. dr. Fran Ilešič, c. kr. profesor v Ljubljani, je prigrispodiral na obeh c. kr. učiteljskih pri šolskih zvezkih 3 K 8 h; gosp. Dragotin Pribil, c. kr. okr. šolski nadzornik na Krku, 10 K; Učiteljski zbor ljudske šole v Postojni 10 K namesto venca na grob šolskemu slugi. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt je plačal tov. Edvard Markošek, učitelj v Ljubnem na Gorenjskem.

Petindvajsetletnico učiteljevanja sta dne 20. t. m. praznovali gdč. Marija Kavčičeva, c. kr. voditeljica dekliške ljudske rudniške šole v Idriji, in gdč. Antonija Jannochna, c. kr. učiteljica na isti šoli. Čestitamo!

Šolske vesti na Kranjskem. V seji deželnega šolskega sveta dne 11. t. m. so bili imenovani: provizorični učiteljici Angela Petričeva v Knežaku in Otilija Jugova v Blokah za definitivni učiteljici na istih mestih, učitelj-voditelj Mihael Mežan za nadučitelja v Studenem. V začasni pokoj sta stopili učiteljici Amalija Sedlakova v Mirni in Pavla Kobler-Flescheva v Ribnici. — Štirirazrednice v Leskovcu, v Št. Vidu nad Ljubljano in v Mengšu se razširijo v petrazrednice. Absolvirana kandidatinja Ana Vizjakova je imenovana za provizorično učiteljico v Sostrem.

Šolske vesti na Štajerskem. Nadučitelju v Jarenini, tovarišu Josipu Slekovcu, je deželni šolski svet štajerski v svoji seji od 11. t. m. izrekel povodom njegove upokojitve za dolgoletno izbornu službovanje posebno zahvalo. — V isti seji se je sklenilo ljudsko šolo v Polzeli razširiti od štirirazrednice na petrazrednico. — Prestavljen je definitivni učitelj Ivan Kavčič od St. Kunigunde v Remšnik. Definitivna učiteljica Ida Pogličeva pri Sv. Lovrencu je stopila v začasni pokoj.

Šolske vesti na Koroškem. Na Koroško so imenovane kot podučiteljice absolventinje ljubljanskega učiteljskega, in sicer Edita Perhaučeva za Žihpolje, Hermina Reischerjeva za Prevalje, Alojzija Štebijeja za Dobroves in Alojzija Wanderschmidtova za Spodnji Dravograd. — Deželni potovalni učitelj na deželni šoli za planinarstvo v Grabnerhofu pri Admontu na Štajerskem, Karel Pulfer, je imenovan za planinarskega nadzornika na Koroškem in voditelja kmetijske zimske šole v Špitalu. Alojzij Hafner, dosedanji voditelj te šole, je pa premeščen na novo kmetijsko zimsko šolo v Freže. — Novo ljudsko šolo prično prihodnje leto graditi v Celovcu v šentrupertske predmestju, ker je število šoloobveznih otrok vedno večje.

Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta v Postojni dne 15. vinotoka 1906. Iz za zadnje seje se vzamejo med drugim sledeče, kurentnim potom rešene vloge na znanje: Na dvorazrednici v Št. Petru se dovoli tudi za tekoče šolsko leto poldnevni pouk. Reaktivirani upokojeni nadučitelj Ivan Okorn dobi mesto nadučitelja in voditelja na dvorazrednici na Premu, dočim se pa dosedanji provizorični učitelj-voditelj Ivan Kobal premesti v Dolenjo vas pri Senožečah. — Provizorično se nastavlja učit. kandidatki, in sicer: Marija Modičeva na dvorazrednici na Studencu, Marija Jurca pa na novi enorazrednici v Hruševju pri Hrenovicah. Definitivni učiteljici M. Uršičevi v Podkraju se dovoli enoletni dopust za udeležbo učiteljskega tečaja za meščanske